

LES ESTRUCTURES CONDICIONALS [SI P, Q] I LA SEVA RELLEVÀNCIA EN LES FORMULACIONS LEGISLATIVES, ADMINISTRATIVES I JURÍDIQUES¹

Estrella MONTOLIO DURAN

Professora titular del Departament de Filologia Hispànica (Secció Llengua Espanyola)
de la Universitat de Barcelona

The abstract can be found at the end of the article.
Resumen al final del artículo.

Sumari

0. Introducció.
1. La noció de condicionalitat.
2. El significat o «instrucció» de l'estructura [si p, q].
3. La interpretació bicondicional característica de les estructures condicionals utilitzades en el llenguatge natural (no lògic).
 - 3.1. La rellevància de la interpretació bicondicional en els llenguatges jurídic i administratiu.
4. L'ordre de les clàusules en l'interior de les estructures condicionals i la funció discursiva realitzada.
 - 4.1. La noció de «pròtasi» i la de «tema» informatiu.
5. Les clàusules amb *si* anteposades ([si p, q]). El legislador preveu situacions o circumstàncies possibles per establir les conseqüències derivades.
6. Les clàusules amb *si* posposades ([q, si p]). El legislador restringeix la informació prèvia.
 - 6.1. L'esquema [q si p]. El legislador mesura l'abast de l'afirmació prèvia.
 - 6.2. L'esquema [q, si p]. El legislador presenta la condició com de compliment improbable.
 - 6.3. Posposició de la pròtasi i suspensió de la pressuposició. Quan amb la construcció [q, si p] el legislador expressa 'potser no q'.
 - 6.4. Posposició de la pròtasi i escalarització de la condició (*sobretot si, almenys si, només si*). Quan el legislador considera també d'altres circumstàncies possibles.
7. Conclusions.
8. Bibliografia.

1. Aquest article constitueix un extracte de la part I del treball *L'expressió de la condicionalitat i la seva rellevància en els llenguatges jurídic i administratiu*, elaborat gràcies a un ajut de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya per a la realització de treballs de recerca relacionats amb la ciència de l'administració, el dret i l'economia (desembre de 1999).

D'altra banda, els exemples manejats pertanyents als llenguatges jurídic i administratiu procedeixen dels següents *corpora*: pel que fa al català, documents del *Diari Oficial de la Ge-*

0. INTRODUCCIÓ

En aquest treball posarem de manifest que les estructures condicionals, en general, i, més concretament, la construcció del tipus [si p, q], resulten consubstancials a l'elaboració dels textos de la jurisprudència i l'administració, ja des dels codis legislatius més antics de què tenim constància (segle XVIII abans de Crist).

En aquest article, concentrarem l'anàlisi en les funcions discursivotextuals que porta a terme la dita construcció [si p, q] en els textos jurídics i administratius actuals. En treballs futurs posarem de manifest no només que la recurrència d'aquest tipus d'estructura [si p, q] la converteix en l'expressió bàsica de codificació de la legislació dels documents legals més antics de què tenim notícia, sinó que, a més, les funcions textuals que hi desenvolupen són bàsicament les mateixes que presenten en el textos legals actuals.

1. LA NOCIÓ DE CONDICIONALITAT

El concepte de condicionalitat constitueix una noció semàntica molt àmplia, que pot expressar-se mitjançant un conjunt molt ric de construccions sintàctiques força diferents entre elles. Tant és així que gran part dels especialistes coincideix a assenyalar el fet que les condicionals són, probablement, la classe més complexa d'expressió d'estructures subordinades.

La condició i la seva expressió conformen un fenomen heterogeni i proteic, l'estudi del qual ultrapassa els límits teòrics de la gramàtica, atès que es tracta d'un mecanisme cognitiu fonamental: les estructures condicionals són una de les principals vies lingüístiques de què disposem els parlants per expressar, per exemple, la nostra capacitat d'imaginar situacions diferents de les reals («*si jo fos milionari...*»); de crear móns possibles («*si tots dos poguéssim volar...*»); de somiar amb situacions del passat que podrien haver estat diferents («*si ens baguéssim conegut deu anys abans...*»); d'ocultar el que és factual rere una aparença de contingència («*si estàs tan cansat com acabes de dir...*»).

neralitat de Catalunya corresponents a l'any 1999; els *Models bàsics de comerç internacional*, elaborats per Josep Lluís Aznar i Campins al març de 1999 per al Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya, així com les sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya recollides al cd *Iuris Catalunya*. Quant al castellà, s'ha utilitzat la col·lecció de sentències recollides en l'*Aranzadi* en versió cd Rom.

La complexitat nocional i formal que comporta el fenomen de l'expressió de la condicionalitat obliga a adoptar, en conseqüència, una perspectiva d'estudi interdisciplinari en la qual hauran de superposar-se necessàriament anàlisis de tipus (i) gramatical, (ii) lògic, (iii) cognitivista, (iv) semàntic i (v) pragmàtic.

2. EL SIGNIFICAT O «INSTRUCCIÓ» DE L'ESTRUCTURA [SI P, Q]

Els treballs especialitzats recents coincideixen a assenyalar que la relació de caràcter implicatiu que s'estableix entre les dues clàusules d'una oració condicional no es produeix entre dos fenòmens existencials, sinó entre dos actes de parla, car s'entén que la partícula *si* conté un fort valor pragmàtic que consisteix en la instrucció interactiva «suposa *p* per tal que tingui sentit l'enunciació de *q*». És a dir, i formulat en d'altres termes, el connector *si* sollicita a l'interlocutor que accepti temporalment la proposició continguda a la pròtasi o antecedent, a partir de la qual ha d'interpretar-se el contingut del conseqüent *q*.

Així doncs, quan un parlant utilitza una construcció del tipus [*si p, q*] està establint una suposició i una implicació pragmàtica entre dos enunciat. En efecte, per un costat, el parlant que utilitza un esquema amb *si* estableix una (i) *suposició* en tant que el valor d'aquell element és, precisament, demanar a l'interlocutor que suposi una informació durant un cert període de temps. Per un altre costat, aquest mateix parlant està portant a terme una (ii) *implicació pragmàtica* perquè en la mesura que es demana a l'oient que se situï en la hipòtesi *p* abans de manifestar-li *q*, es dona a entendre que hi ha una certa dependència entre *p* i *q*.²

3. LA INTERPRETACIÓ BICONDICIONAL CARACTERÍSTICA DE LES ESTRUCTURES CONDICIONALS UTILITZADES EN EL LLENGUATGE NATURAL (NO LÒGIC)

La llarga tradició d'estudis sobre les condicionals realitzats des de la perspectiva de la lògica ha donat peu a una abundosa bibliografia³ interes-

2. Sobre les diferències teòriques entre els conceptes de «condicionalitat», «suposició» i «hipòtesi», sovint indiferenciats als treballs especialitzats, vegeu MONTOLIO (1999: 57.1.1 i 57.1.2).

3. La relació bibliogràfica és tan llarga que presentar una mínima selecció dels títols més representatius resulta prou difícil; remetem al lector interessat a la presentació divulgativa que apareix, per exemple, a CASTRILLO (1991).

sada a analitzar els aspectes semànticoveritatius d'aquestes estructures en abstracte, però no a considerar els usos de les condicionals en la interacció real. Per contra, l'estudi de les estructures condicionals tal com s'usen quotidianament ha posat de manifest que habitualment els parlants utilitzen i interpreten aquestes estructures considerant que els dos membres, tant *p* com *q*, són vertaders; més precisament: que de la veritat de *p* es dedueix la veritat de *q*.

D'aquesta manera, d'un enunciat condicional com ara *Si demà fa sol, aniré a la platja*, es dedueix que en el cas de climatologia favorable, el parlant es desplaçarà, efectivament, fins al mar; és a dir, generalment s'entén:

[<i>si p</i> , <i>q</i>]	implica	[<i>p</i> _{vertader} i <i>q</i> _{vertader}]
----------------------------	---------	---

Enfront dels possibles valors de veritat de les condicionals estudiades des del punt de vista lògic, en els enunciats condicionals del llenguatge quotidià causaria estranyesa que de la veritat de *p* se seguís la falsedat del consegüent; és a dir, en la llengua ordinària sorprendria que es donés el fet que el sol lluís i, no obstant això, el locutor de l'exemple anterior es quedés a casa. De fet, en el cas que així passés, l'interlocutor podria fins i tot arribar a pensar que se li ha mentit («¡Caram! Ha marxat a la platja *encara que* no feia sol»).

Es pot veure, per tant, que el parlant interpreta [*si p*] com una condició suficient: el fet que llui el sol és un factor suficient per esperar el desplaçament del locutor de l'enunciat fins a la platja, sense que es prenguin en consideració altres condicions possibles com, per exemple, que el parlant no tingui feina, que no tingui mal de cap o que disposi d'un mitjà de transport.

Tinguem present que si el locutor fa anar més d'una condició o suposat per dur a terme l'excursió fins al mar —com ara que, a més de fer sol, disposi de cotxe—, està pragmàticament obligat a expressar-les totes dues, si no vol crear ocasió de malentès comunicatiu.⁴ Dit en d'altres termes, en aquest cas, el parlant està obligat a enunciar:

4. DUCROT (1972, 1973 i 1980) explica aquesta tendència del parlant a interpretar les oracions condicionals com a bicondicionals en virtut del que ell anomena «lleï d'exhaustivitat», per la qual un parlant està obligat a donar la informació més exhaustiva o «forta» que posseeixi sobre el tema de què es parla. Vegeu també els treballs de Van der AUWERA (1985: 189-202); JAMES (1986); SMITH & SMITH (1988: 333) i MONTOLIO (1991), per una descripció, des d'altres perspectives teòriques, del mateix fenomen —a saber: la tendència a interpretar com a suficients les condicions expressades per les pròtesis condicionals del llenguatge natural.

(1) *Si demà fa sol i si aconseguixo un cotxe, aniré a la platja.*

El fet que sigui comunicativament adequat que el locutor enuncii més d'una clàusula amb *si* quan hi ha més d'una condició que s'hagi de complir explica que en els llenguatges jurídic, administratiu i comercial resultin freqüents les formulacions condicionals en què apareix més d'una clàusula amb *si*, com mostren els exemples següents:

(2) *Si el contracte preveu una data d'entrega en ferm, i si el venedor no efectua l'entrega en la data prevista inicialment convinguda [...], el comprador té el dret de demanar, mitjançant notificació escrita adreçada oportunament al comprador, una reducció del preu esmentat en el contracte.* [*Models de contractes bàsics de comerç internacional* (MCBCI)]

De tot el que s'està dient es desprèn que d'una construcció [*si p, q*] els parlants deduïm al mateix temps, a través d'una interpretació inferencial —que en la bibliografia es coneix amb el nom d'«inferència invitada» (Geis i Zwicky, 1971)— que [*si no p, no q*]. És a dir, continuant amb l'exemple que s'està utilitzant, l'oient de l'enunciat *Si demà fa sol, aniré a la platja* interpreta també, encara que no es digui de manera explícita: *Si no fa bon temps, no aniré a la platja*. Gràficament:

un enunciat [<i>si p, q</i>] s'interpreta com [<i>si no p, no q</i>] (es porta a terme, doncs, una interpretació bicondicional.)

Per tant, els parlants portem a terme una interpretació bicondicional dels enunciat condicionals. En suma, notem com una construcció condicional hipotetitzada que els continguts proposicionals de pròtesis i apòdosis poden ser ambdós vertaders o, gràcies a la interpretació bicondicional, ambdós falsos.

3.1. *La rellevància de la interpretació bicondicional en els llenguatges jurídic i administratiu*

Aquesta interpretació bicondicional induïda que comporta qualsevol enunciat del tipus [*si p, q*] (és a dir, com hem vist, [*si no p, no q*]) resulta especialment rellevant en els llenguatges jurídic i administratiu, atès que aquesta interpretació es dona implícitament —és a dir, de manera inferencial—, però no s'assenyala de manera explícita a l'enunciat. Per tant, aquests tipus de llenguatges (jurídic i administratiu), que han de caracterit-

zar-se necessàriament per la claredat, l'objectivitat i la no-ambigüitat⁵ han d'intentar evitar les interpretacions induïdes de manera inferencial i, en conseqüència, haurien, desitjablement, de formular de manera explícita les possibles extensions o restriccions de la interpretació. Pensem en un exemple possible: si es dona el cas que l'hereu d'uns béns mor de manera inesperada, ha de quedar ben clar que l'herència passarà al segon dels hereus nomenats al testament, però que si no mor, no s'obeirà de la mateixa manera; és a dir, si, posem per cas, el primer dels hereus nomenats té demència, l'herència no canviaria de mans. Un connector del tipus «*només si* l'hereu mor...» resol una situació lingüísticojurídica d'aquest tipus.

La interpretació inferencial de la construcció [*si* p, q], que consisteix a considerar simultàniament [*si* no p, no q], correspon al valor que el nexa *només si* expressa semànticament per ell mateix, de manera explícita, sense necessitat de cap valor d'inferència addicional, i per tant de manera clara i no ambigua, com s'observa a la reformulació de l'enunciat que utilitzàvem a l'apartat anterior:

(3) *Només si* mor el primer dels hereus designats al testament, el segon podrà fer-se càrrec de l'herència.

La no-ambigüitat de l'expressió condicional *només si* (castellà *sólo si*) la fa fortament recomanable per a l'elaboració de textos jurídics i administratius i, de fet, aquesta construcció presenta en aquests tipus de textos una freqüència molt superior a la que té en la llengua col·loquial.

En l'enunciat següent, procedent de corpus jurídic, noteu que el connector condicional complex *només si* (que, com és habitual als exemples de corpus reals, apareix de manera discontinua —*només... si* (castellà '*sólo... si*')— proposa l'única circumstància que es considera rellevant per al cas que s'està jutjant.⁶ A més, cal destacar que, al mateix exemple, el legislador

5. Vegeu, per exemple, DUARTE (1993); DUARTE *et alii* (1991) i DUARTE i MARTÍNEZ (1995) per al català; i CASTELLÓN (1998), Comité Económico y Social de las Comunidades Europeas (1995) i Ministerio de Administraciones Públicas (1992) per al castellà.

6. Els connectors condicionals que poden dur a terme aquesta explicitació no ambigua de la interpretació bicondicional són els que en investigacions anteriors (vegeu MONTOLIO 1990, 1991b, 1999, 2000) he anomenat *connectors condicionals complexos afirmatius*; a saber: *només si, a condició que i sempre que* (castellà: *sólo si, a condición de que, siempre que i con tal de que*). Aquests elements lingüístics, sens dubte, mereixen una recerca específica, atès el paper important que tenen en els tipus de text que són objecte del nostre interès.

La conveniència d'expressar d'una manera clara i no ambigua la interpretació bicondicional (recordeu [*si* p, q] és igual a [*si* no p, no q]) quan aquesta és, justament, la que vol proposar el document en qüestió, explica la molt superior necessitat i, per tant, la freqüència superior d'a-

explicita també de manera patent les circumstàncies que no resulten pertinents, per mitjà de l'expressió adversativotemporal *pero no cuando*:

(4) *Las consideraciones realizadas por el recurrente sólo son viables si no existe una gran desproporción entre el valor venal del vehículo y la reparación, pero no cuando este último supera en casi 5 veces el valor del vehículo y resulta antieconómico.* [Aranzadi: marginal AC 999\5677]

(5) El contracte, però, *només* es perfecciona *si* aquesta acceptació arriba al més tard una setmana després de l'expiració del termini. [MCBCI, epígraf 2.2]

D'altra banda, el fet que resulti comunicativament inadequat que un parlant pugui combinar l'assertió [*si p, q*] juntament amb la possibilitat de [*si no p, igualment q*] es veu corroborada per l'existència d'una sèrie de construccions sintàctiques, la finalitat de les quals és advertir l'interlocutor que no realitzi la interpretació bicondicional habitual. Aquest és el cas especialment, de les construccions concessivocondicionals d'«alternativa»,⁷ que plantegen simultàniament dues possibilitats: una situació determinada i, al mateix temps, la circumstància de polaritat contrària, com a:

(6) *Tant si fa sol com si no en fa, aniré a la platja.*

(7) *Faci o no faci sol, aniré a la platja.*

(8) *Este sistema se aplica a todos los contratos celebrados antes del 9 de mayo de 1985 sin excepción alguna, tanto si se encuentran en situación de prórroga legal como si no es así, tanto si cuentan con cláusulas de estabilización o actualización como si no es así.* [Aranzadi: AC 1999\ 5322]

Vegem-ho gràficament:

Tant si p, com si no p, igualment q

quests connectors condicionals complexos afirmatius en els llenguatges jurídic i administratiu, per contrast amb la escadussera freqüència que presenten en la llengua col·loquial.

7. Vegeu MONTOLIO (1999: 57.9.2.3).

4. L'ORDRE DE LES CLÀUSULES EN L'INTERIOR DE LES ESTRUCTURES CONDICIONALS I LA FUNCIÓ DISCURSIVA REALITZADA

4.1. La noció de «pròtasi» i la de «tema» informatiu

D'acord amb l'universal lingüístic 14 de Greenberg (1966), en les llengües que posseeixen la construcció condicional, el tret característic és que la pròtasi precedeixi l'apòdosi (és a dir, 1: *Si* P; 2: Q). L'anteposició de la clàusula amb *si* constitueix, doncs, l'esquema habitual, no marcat, de les oracions condicionals en les llengües del món ([*si* p, q]). Aquesta anteposició prototípica de la clàusula subordinada no sorprèn si es té en compte que la funció de la pròtasi és crear una suposició o, formulat en altres termes, un estat de coses,⁸ un món possible, un marc discursiu, a partir del qual poder interpretar la informació que segueix.

L'habitual anteposició de la pròtasi i la seva funció d'introduir una informació que ha d'estar mentalment present per interpretar la clàusula que la segueix ha portat a identificar el valor de la clàusula protètica amb el concepte gramatical de «tema», entès com la informació donada o compartida d'un enunciat (Haiman, 1978). Sembla acceptable, en efecte, admetre que existeix una anteposició prototípica de la pròtasi amb valors temàtics; és a dir, on la pròtasi té la funció d'introduir informació ja coneguda pels interlocutors o que el parlant manejarà com la base informativa sobre la qual s'haurà d'interpretar la informació continguda a l'apòdosi.

No obstant això, cal fer notar que la identificació entre pròtasi i informació compartida depèn del fet que la clàusula subordinada efectivament ocupi la prototípica posició anteposada, és a dir, seguint l'esquema ([1r: *si* p, 2n: q]), posició característica també dels temes informatius en un enunciat (1r: tema —informació coneguda—, 2n: tema —o informació nova—). Ara bé, la descripció gramatical no para esment, sovint, a les pròtasis pos-

8. A més de la definició de DUCROT que ja ha estat exposada, especialistes procedents de marcs teòrics molt diversos coincideixen en la concepció funcional de la pròtasi. Així, per exemple, STALNAKER (1968: 33) defineix de la manera següent el processament d'una condicional: «*first, add the antecedent (hypothetically) to your stock of beliefs; second, make whatever adjustments are required to maintain consistency; finally, consider whether or not the consequent is then true*».

Un altre cèlebre especialista com és JOHNSON-LAIRD (1986: 64) afirma: «*the function of the antecedent is to establish a context, i.e., a state of affairs that should be taken for granted in considering the consequent*». També CARON (1987: 576-77) descriu el valor del condicionant en termes semblants: «*it's basic function may be considered as essentially pragmatic: it instructs the hearer to consider q as relevant in the context p*».

posades, l'aportació significativa de les quals difícilment pot entendre's com a informació compartida. En una oració com ara:

(9) *Acceptaré aquest càrrec, si m'apugen el sou.*

no sembla adequat sostenir que la clàusula amb *si* constitueix la informació donada o compartida, sinó que aquesta és més aviat remàtica (informació nova). La funció discursiva de la pròtasi no està aquí relacionada amb proporcionar una base informativa a partir de la qual interpretar la informació continguda a l'apòdosi (o clàusula principal), tal com hem vist per l'esquema d'ordre canònic [si p, q], sinó que, contràriament, la funció de la pròtasi en l'esquema [(1r): Q, (2n): SI P] es relaciona amb els mecanismes de l'especificació i la restricció del significat de la clàusula principal.

5. LES CLÀUSULES AMB SI ANTEPOSADES ([SI P, Q]). EL LEGISLADOR PREVEU SITUACIONS O CIRCUMSTÀNCIES POSSIBLES PER ESTABLIR LES CONSEQÜÈNCIES DERIVADES

No resulta estrany que les funcions discursives exercides per la pròtasi (o clàusula introduïda per *si*) siguin diferents segons que aquesta aparegui anteposada o posposada. L'anteposició constitueix, com s'ha dit, la creació d'un marc o rerafons discursiu respecte del qual s'interpreta la informació que segueix, la qual cosa explica, com es veurà, que les funcions discursives més freqüents de pròtasis anteposades en els llenguatges jurídic i administratiu siguin les presentades sota (A), (B) i (C), que es descriuen a continuació:

(A) La primera funció discursiva que podem destacar entre les portades a terme per aquesta construcció [si p, q] és seleccionar una informació procedent del discurs previ i reprendre-la, per convertir-la en suposició, per tal d'explorar les implicacions possibles derivades d'escollir-la com a opció. Així es pot veure en els exemples següents:

(10) La part que allegui l'incompliment del contracte està obligada a dur a terme totes les diligències necessàries per disminuir la pèrdua sofrida, a condició que aquestes diligències no li suposin cap inconvenient ni despeses excessives. *Si no ho fa així*, la part que ha incomplert el contracte pot prevaler-se d'aquesta negligència per demanar la reducció dels danys i perjudicis. [MCBCI: epígraf 11.2]

(11) *Por supuesto, el fallecimiento es, no sólo previsible, sino inevitable; pero es —o debe ser— imprevisible dentro de un período de tiempo con-*

siderado, porque si no lo fuera (es decir, si es previsible en un lapso de tiempo relativamente corto) *el contrato adolece de «riesgo»*. [Aranzadi: marginal 1999\5341]

Com podem comprovar a través dels exemples (10) i (11), les clàusules amb *si* que realitzen aquesta primera funció discursiva descrita presenten un clar caràcter anafòric, ja que reprenen un punt informatiu anterior. Per aquest motiu, acostumen a presentar algun element gramatical de caràcter anafòric, com ara el pronom neutre *ho* (vegeu exemple 10), o el pronominal neutre *lo* (11).

De fet, l'habitual caràcter anafòric d'aquestes construccions (això és, com s'ha dit, de represa d'una informació prèvia) és especialment visible en aquest darrer enunciat (11), on la seqüència informativa entre parèntesi (que hem destacat amb lletra rodona) explícita, de nou, justament, el contingut informatiu del pronom *lo*.

Aquesta funció de reprendre una informació present en el discurs previ per convertir-la en suposició (és a dir, sota l'abast del connector «si»), i presentar d'aquesta manera les conseqüències derivades del fet que es produeixin o no les circumstàncies plantejades resulta recurrent no només en els codis legislatius actuals, sinó també en les compilacions legals més antigues de què tenim notícia (segle XVIII aC).⁹ Tant en els textos legals actuals com en aquelles primeres elaboracions jurídiques que han arribat fins a nosaltres, molt freqüentment l'estructura bàsica d'aquestes construccions respon a l'esquema següent, on, com es veurà, la clàusula amb *si* considera la possibilitat que no es donin les circumstàncies prèviament esmentades:

Hom ha de fer X. Si no es compleix X, aleshores succeirà Z.

(B) Una segona funció fonamental de les estructures introduïdes amb *si* és comparar o contrastar suposicions o possibilitats diferents i les respectives conseqüències derivades:

(12) Es crea la Comissió Paritària per al seguiment i la interpretació del present Conveni, formada per 4 vocals: 2 en representació de la Direcció i 2 en representació dels empleats. Els acords s'adopten *per unanimitat* o, *si no n'hi ha, per majoria simple*. [DOG, 14-II-2000, secció 6, art. 30]

(13) *Alcanzada la aplicación del 100% de la renta actualizada, dice la ley que en lo sucesivo la renta podrá ser actualizada de acuerdo con las osci-*

9. Tal com revela la investigació exposada a la part II del treball de recerca esmentat a la nota 1.

laciones del IPC, si no hay previsión contractual, y de acuerdo con el sistema contractualmente previsto, en el caso de que sí haya cláusula de estabilización, y si la misma no se ha producido, por ejemplo por aplicación de la regla 7ª, la cláusula de revisión convencional se aplicará sobre el resultado de la fase de actualización legal. [Aranzadi: AC 1999\5913]

Aquesta segona funció de contrastar diverses possibilitats, en general corresponents a les dues polaritats contràries, pot esquematitzar-se com segueix:

[SI A, B; SI NO A, Z]

apareix també de manera recurrent en el *Codi d'Hammurabi* i altres textos legals de la civilització sumèria.

(C) Una tercera funció recurrent de les construccions amb *si* en els llenguatges que són objecte de la nostra atenció és examinar suposades opcions possibles i les conseqüències implicades. A voltes, els suposats considerats es dedueixen del discurs previ i, fins i tot quan es consideren improbables —i, en conseqüència, no s'esperen—, es tracten com a plausibles en un moment determinat de l'enunciat:

(14) *Si* abans de quinze anys es produeix un canvi d'ús en les instal·lacions i es manté a la població la demanda de places escolars per a aquest tram d'edat, l'ajuntament beneficiari de la subvenció haurà de rescabalar la Generalitat de Catalunya amb l'import proporcional del temps que falti fins al període de quinze anys, més els interessos legals de cada període. [DOGC: 5-VI-2000, 4.3.]

(15) *Si* les proves pericials en què es basa l'Audiència no diuen el que ella senyala, s'ha de reconèixer que ha incorregut en error en l'apreciació d'aquestes proves, equivocació que ara ha de determinar l'estimació d'aquest primer motiu de cassació, si bé no la del recurs, com ja hem dit. [Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, marginal RJ 1999\1343]

Aquesta última funció, és a dir, la d'examinar suposades opcions possibles i les conseqüències implicades és, probablement, la funció discursiva més freqüent de les exercides per les estructures condicionals en el si dels textos jurídics, ja des de les més remotes codificacions legals.

En efecte, i aquesta és una de les hipòtesis «fortes» d'aquesta investigació, l'elaboració de la jurisprudència i la legislació, ja des d'èpoques ben antigues, es fonamenta en la consideració de situacions possibles, plausi-

blement ja conegudes, ja experimentades en alguna ocasió per la comunitat que està elaborant la seva codificació legal, a fi de preveure les conclusions (és a dir, les accions legals corresponents) adequades per a cada cas.

Així, doncs, preveure situacions hipotètiques possibles, presentades mitjançant la partícula *si* —situacions o circumstàncies que també podríem anomenar «virtuals»—, per tal d'establir la reglamentació (la resolució jurídica) que correspondria per a cada cas constitueix un mecanisme cognitiu i lingüístic consubstancial a la llengua del legislador. Aquest mecanisme cognitiu s'expressa per mitjà d'un mecanisme gramatical: les estructures condicionals.

6. LES CLÀUSULES AMB SI POSPOSADES ([Q, *si* P]. QUAN EL LEGISLADOR RESTRINGEIX LA INFORMACIÓ PRÈVIA

Quan contràriament a l'esquema estàndard, no marcat (a saber: [*si* p, q]), la pròtasi apareix posposada seguint l'ordre [q, *si* p], la funció discursiva d'aquesta clàusula subordinada canvia, i presenta més relació amb les operacions discursives que prototípicament duen a terme les clàusules adverbials que són posposades, com ara l'especificació o la restricció.

La posposició de la pròtasi pot correspondre's amb dues possibilitats entonatives diferents, amb pausa o sense; i. e., ([q *si* p] i [q, *si* p]), patrons melòdics que corresponen, a la mateixa vegada, a funcions diferents.¹⁰

Val a dir que aquestes clàusules posposades són força menys freqüents que les anteriors en registres orals col·loquials (és a dir, espontanis, informals), i en aquests registres col·loquials apareixen quan s'està portant a terme una negociació conversacional; és a dir, quan dos o més interlocutors estan intentant arribar a un acord. Ara bé, per contrast amb el que succeeix a la llengua oral, en els documents de tipus legal aquest esquema oracional de pròtasis posposades [q, *si* p] és notòriament freqüent. La raó d'aquesta freqüència rau en la necessitat, consubstancial als llenguatges jurídic i administratiu, d'especificar, de restringir l'abast d'algunes assercions i, per tant, de les interpretacions que el destinatari ha de portar a terme.

Efectivament, són molts els exemples que trobem d'aquesta construcció de pròtasis posposades [q, *si* p] en els nombrosos documents jurídics i administratius que hem usat com a corpus d'aquesta investigació. Vegem, a tall d'exemple, els enunciats següents:

10. Idea que apunta DANCYGIER (1990) i desenvolupa FORD (1993). Vegeu MONTOLIO (1997 i 1999) pel que toca al castellà. A MONTOLIO (2000) l'anàlisi s'estén a les estructures de l'anglès i el francès.

(16) El comprador està obligat a aportar el seu concurs al venedor *si*

[Q: *asserció*

si P: *especificació*]

aquest ha de prendre mesures destinades a protegir el seu dret de propietat o, en defecte d'aquest, tots els altres drets sobre el material. [MCBCI: epígraf 8.3]

(17) L'acolliment d'aquest motiu faria supèrflua la decisió dels altres *si* comportés l'estimació del recurs; però com que no és així, volem donar satisfacció a la part que recorre examinant, encara que de manera breu, els seus altres motius. [TSJC: marginal RJ 1999\1343]

El que demostra aquesta utilització molt freqüent de pròtesis posposades, seguint la construcció [q, *si* p], és que en els llenguatges jurídic i administratiu molt sovint la clàusula amb *si* és usada per acotar, per restringir i matisar l'afirmació prèvia, ja que la sotmet estrictament a l'àmbit de realització de la hipòtesi que expressa la clàusula amb *si*.

6.1. *L'esquema [q si p]. El legislador mesura l'abast de l'afirmació prèvia*

Com ja s'ha dit, quan la clàusula posposada no constitueix una unitat tonal per ella mateixa ([q *si* p]) expressa restriccions o modificacions semàntiques respecte de la clàusula principal amb què està relacionada.

(18) El recurs, doncs, només podria reeixir en el cas que en aquest àmbit cassacional hagués de prevaldre una diferent interpretació a la de la sentència combatuda, objectiu difícilment assolible *si* hom té en compte que aquest Tribunal (per exemple Sentència de 30 novembre 1992 [RJ 1992\9459]) diu que «[...] *la interpretación de la Audiencia es vinculante, salvo que quede demostrado que choca frontalmente con las leyes positivas o con las inderogables de la razón y de la lógica*» i això àdhuc *si* la interpretació que s'efectua fos simplement dubtosa [...]. [TSJC: recurs de cassació núm. 11/98 (18-VI-1998)]

(19) *La correlativa conclusión a esta disputa es que los partidarios de la primera corriente entienden modificada la demanda si se cambia el punto de vista jurídico, mientras que los adeptos a la segunda opinan que no hay «mutatio libelli» si, permaneciendo idénticos los hechos, se varía la apoyatura jurídica en que se fundamenta [...].* [Aranzadi: AC 1999\6316]

Com s'ha assenyalat més amunt, aquest esquema resulta recurrent en tot tipus de documentació legal, atès que mitjançant aquesta estructura el legislador introdueix restriccions de les circumstàncies hipotètiques que podrien variar l'abast de l'assertió prèvia:

(20) El comprador està obligat a aportar el seu concurs al venedor *si*

[Q: *afirmació*

si P: reserva]

aquest ha de prendre mesures destinades a protegir el seu dret de propietat o, en defecte d'aquest, tots els altres drets sobre el material. [MCBCI: epígraf 8.3]

Així doncs, el mecanisme de restricció que porta a terme aquesta construcció pot esquematitzar-se com segueix:

Q <i>assertió</i>	<i>si P</i> <i>restricció o especificació</i>
----------------------	--

És a dir, l'assertió prèvia es reinterpreta com a vàlida només en determinades circumstàncies possibles.

De l'anàlisi de corpus, tant de documents legislatius com administratius, es desprèn que l'esquema d'oració condicional [*q si p*], ben contràriament al que succeeix a la llengua oral, com ja s'ha dit, és força freqüent en els documents de la jurisprudència i de l'administració; de fet, és, probablement, el més freqüent de tots els esquemes condicionals que s'estan analitzant aquí.

6.2. *L'esquema [q, si p]. El legislador presenta la condició com de compliment improbable*

Aquest esquema [*q, si p*] té també una freqüència molt més abundosa en els textos legals que en la llengua quotidiana. Les raons de la seva recurrència important en aquests tipus de documents són les mateixes que adduïem a l'epígraf anterior. És a dir, recordem-ho, la necessitat d'especificar amb precisió l'abast de l'afirmació prèvia, així com les possibles circumstàncies o variables hipotètiques que podrien fer variar, encara que fos lleugerament, la interpretació de la dita afirmació prèvia.

La presència de la pausa, de la coma, en l'esquema que estem estudiant al llarg d'aquest epígraf, expressa, a més, la idea de «probabilitat menor», d'antiexpectació, de «que s'espera que no».

(21) Llevat d'estipulació en sentit contrari, el comprador s'ha de fer càrrec del cost i dels riscos del transport de les peces defectuoses, així com del de les peces reparades o substituïdes, entre el lloc d'instal·lació i un dels punts següents: a) els locals del venedor, *si* el contracte s'ha tancat en condicions «sortida de fàbrica» o «franctransportista»; b) el port des d'on el venedor ha expedit el material, *si* el contracte s'ha tancat en condicions FOB, FAS, CIF, CFR, CIP o CPT. [MCBCI: epígraf 9.10]

La descripció lleument diferenciada que estem proposant per als dos esquemes [q *si* p] i [q, *si* p] pot comprovar-se de manera especialment clara a l'exemple següent, on trobem dos casos (els dos primers) de l'esquema [q *si* p] i un tercer de [q, *si* p]:

(22) *La correlativa conclusión a esta disputa es que los partidarios de la primera corriente entienden modificada la demanda si (1) se cambia el punto de vista jurídico, mientras que los adeptos a la segunda opinan que no hay «mutatio libelli» si (2), permaneciendo idénticos los hechos, se varía la apoyatura jurídica en que se fundamentan, existiendo, consecuentemente, litispendencia y cosa juzgada, si (3) en un proceso ulterior se ejercita la misma acción sobre los mismos hechos aunque se varíe la fundamentación jurídica.* [Aranzadi AC 1999\6316]

Clarament, aquest últim cas de *si* (3) posposat darrere una coma planteja la situació que presenta (a saber: «*en un proceso ulterior se ejercita la misma acción sobre los mismos hechos aunque se varíe la fundamentación jurídica*») com una circumstància improbable, que es podria donar, i per aquesta raó el legislador l'ha de prendre en consideració, però que, en principi, *no s'espera que tingui mai lloc*.

La no-expectabilitat que expressen aquestes clàusules es pot comprovar de manera especialment clara en l'exemple següent del castellà, en què a la partícula *si* rere una coma segueix una forma verbal, desapareguda de la llengua ordinària: el futur de subjuntiu, el valor del qual és, justament, l'expressió d'«escassa probabilitat»:

(23) «FALLO: *Que estimando parcialmente la demanda deducida por el Procurador don Albert Sole Poblet en nombre y representación de doña Pilar F. C. contra don Ramón F.C. y doña Montserrat C.T., representado el primero por el Procurador don Francisco Moreno Soler, debo declarar y declaro que la actora tiene derecho a reducir los legados dispuestos por el acusante don Josep Maria F. P. en su testamento de 30 de enero de 1978 en la cantidad de 778.612 ptas., o, en su caso, percibirla del legatario demandado don Ramón*

F. C., *si se optare por esta última posibilidad [...]»*. [Aranzadi: marginal RJ 1998\10057]

6.3. *Posposició de la pròtasi i suspensió de la pressuposició. Quan amb la construcció [q, si p] el legislador expressa 'potser no q'*

El caràcter de reparació o esmena que tot sovint presenten aquestes clàusules amb *si* posposades té amb freqüència un correlat formal: l'aparició, al costat de *si*, del nexa *és que*, generalment característic del registre oral i portador d'un contingut justificatiu. Aquest tipus particular de clàusules posposades, fins i tot quan *és que* no hi apareix explícitament, pot dur a terme la funció semanticopragmàtica de deixar en suspens, tot convertint-la en una suposició, la pressuposició continguda en la clàusula principal. Aquest mateix valor es percep en l'ús de *si es que* en el text legislatiu següent:

(24) *Pero, de otra parte, a tenor del informe pericial y también con base en la previa correspondencia mantenida entre las partes se induce que se ha dado un problema de humedades excesivas, ajenas a la arrendataria, que han tardado en ser solucionadas por la propietaria, si es que hoy día 10 están del todo.* [Aranzadi: marginal AC 1999\5323]

Com es pot comprovar, la seqüència «*si es que hoy día 10 están del todo*» deixa en suspens la força assertiva de l'afirmació anterior («*han tardado en ser solucionadas por la propietaria*»; és a dir, es posa en dubte l'assertió «s'han solucionat els problemes d'humitats») i la converteix en una suposició («*si es que hoy día 10 están del todo*»), de manera que, en realitat s'expressa el dubte sobre l'efectiu compliment de Q («*potser no s'han solucionat encara els problemes*»).

En general, s'ha d'interpretar aquesta addició *a posteriori* de les pròtasis —tal com hem vist a l'epígraf anterior en relació amb les clàusules amb *si* posposades— com un mecanisme especificatiu mitjançant el qual el parlant intenta curar-se en salut, per si s'acaba donant el cas que es dedueix una pressuposició inexacta de l'assertió de l'apòdosi.¹¹ Vegeu en aquest sentit l'exemple següent:

11. Aquest tipus de condicionants posposats pot eliminar no només pressuposicions, sinó també inferències pragmàtiques, tant si es tracta d'inferències originades per una implicatura convencional (com *En Jaume és català i, per tant, emprenedor, si el tòpic és cert*), com si es tracta d'inferències originades per una implicatura conversacional, derivada, per exem-

(25) L'herència de la Sra. Grifols, *si resta res per heretar*, passarà als seus nebots.

Hom pot comprovar que en aquest enunciat la clàusula *si resta res per heretar* elimina la pressuposició que existeix una herència, pressuposició que es desprèn de la clàusula *L'herència de la Sra. Grifols passarà als seus nebots*.

Com es pot notar, la inserció d'aquesta mena de clàusules amb *si* constitueix clarament un mecanisme de restricció, d'especificació, de prevenció, per evitar que el receptor pogués fer una interpretació massa àmplia i, per tant, inexacta d'un enunciat determinat. Per exemple, en l'oració que estem manejant, una interpretació del tipus «És segur que la Sra. Grifols deixa una herència» resultaria errònia; evitar-la és la raó que explica la inserció de la clàusula amb *si* per part del legislador.

6. 4. *Posposició de la pròtasi i escalarització de la condició* (sobretot *si*, almenys *si*, només *si*). *Quan el legislador considera també d'altres circumstàncies possibles*

Quan *si* apareix determinat per un adverbi o locució adverbial previs, que presenten unes característiques semàntiques determinades, com *només*, *sobretot* o *especialment*, la pròtasi resultant tendeix a ser posposada seguint l'esquema:

[Q, *només/sobretot/especialment/sols/més si* P].

Sembla que aquesta posposició ve condicionada per la «pesantor» lèxica de la locució conjuntiva resultant (*especialment si*, per exemple, conté cinc síl·labes), i pel fet consegüent que el canvi de la partícula condicional (de *si* a *sobretot si*, per exemple) suposa també un canvi de significat i, a més, de funció. Això passa, com s'ha dit, quan *si* apareix precedit de *més*, *sobretot*, *especialment* o bé de *ni tan sols* o *almenys*, com ho demostren els exemples següents:

(26) *No existe, por tanto, el defecto formal en que se basa la decisión del Juez «a quo», máxime si se tiene en cuenta que la doctrina del Tribunal Supremo ha señalado que existe litisconsorcio cuando los terceros fueran titulares de un derecho susceptible de padecer lesión a consecuencia de la sentencia.* [Aranzadi AC 1999\5945]

ple, de la «màxima conversacional de quantitat» (GRICE 1975) (vegeu-ho: *Alguns treballadors, si no tots, van anar a la vaga; La Teresa està empipada, si no furiosa*).

(27) *De la resultancia fàctica considerada no se deriva que la esposa precise alimentos, en el sentido legal del término, en cuanto a lo necesario para el sustento, toda vez que le ha sido reconocida pensión por desequilibrio económico a cargo del esposo, que ya ha tenido en consideración la necesidad, el caudal y los medios de ambos litigantes, como mandaba la circunstancia 8ª del artículo 97 del Código Civil, en cuantía de 100.000 ptas. al mes que son suficientes para cubrir sus necesidades alimenticias, especialmente si se pondera la circunstancia de que le ha sido atribuido el uso del domicilio familiar, propiedad común de ambos esposos, y que al demandado le ha sido impuesta la obligación, no discutida en la alzada, de atender las cargas comunes del matrimonio para con terceros, que ascienden a una cifra media de 137.000 ptas. mensuales.* [Aranzadi: marginal AC 1999\4421]

Molt sovint, i com ja mostraven els anteriors exemples de (4) i (5), l'exclutor *només* (castellà *sólo*) apareix gràficament distanciat del connector *si* encara que funcionen conjuntament, com mostra també l'exemple següent:

(28) Els àrbitres *només* es constitueixen en amigables componedors *si* les parts ho acorden expressament. [MCBCI: epígraf 13.3]

(29) I en haver-ho així entès la jutjadora d'instància, no ha infringit la legalitat denunciada ni menystingut l'aplicació de l'equitat, doncs la sentència combatuda *només* hagués pogut aplicar-la de manera exclusiva *si* la llei expressament li ho hagués permès, el que, com es ve dient, no passa en el cas. [TSJC: marginal RJ 1998\10056]

Adverbis com ara *sobretot*, *especialment* o *almenys* coincideixen en el fet de ser el que la gramàtica anglosaxona denomina «particularitzadors» (Quirk *et alii*, 1985: 8.116), i constitueixen un dels tipus dels «subjunts restrictius». Tant els particularitzadors com l'exclutor *només* poden formar part de locucions conjuntives de caràcter condicional:

sobretot si; almenys si; més si; especialment si
(adverbis focalitzadors particularitzadors)
només si
(adverbi focalitzador exclutor)

Aquest dos grups d'elements focalitzadors es diferencien entre ells, tanmateix, pel tipus de focalització que porten a terme sobre la condició a què acompanyen: mentre que els *particularitzadors* restringeixen l'aplicació de l'enunciat *predominantment* cap a la part focalitzada, els *exclusors* restringeixen la dita aplicació *exclusivament* a la part focalitzada.

D'aquesta manera, un condicionant acompanyat d'un particularitzador com ara *sobretot* (castellà: *sobre todo, máximo*), com a (27), indica que l'apòdosi («100.000 ptes. al mes de pensió alimentària per a l'esposa és suficient») es compleix *més* fàcilment en el cas que *p* («quan es considera que és l'esposa qui gaudeix de l'habitatge d'ambdós»).

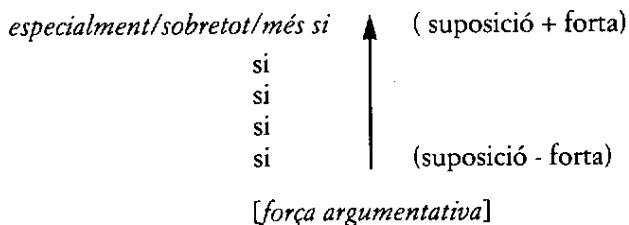
Contràriament, quan la partícula *si* apareix precedida de l'excluser *només*, com era el cas de (28):

(28) Els àrbitres *només* es constitueixen en amigables componedors *si* les parts ho acorden expressament. [MCBCI: epígraf 13.3]

hom vol indicar que l'esdeveniment expressat en l'apòdosi («els àrbitres es constitueixen en amigables componedors») es complirà *únicament* si es produeix també *p* («si les parts ho acorden expressament»). En aquest cas, *p* passa, en conseqüència, a convertir-se en condició no només suficient, sinó també necessària. El fet que en tots els casos es tracti d'elements focalitzadors (és a dir, que assenyalen quina és la informació rellevant de l'enunciat) explica la ubicació posposada de la clàusula que introdueixen, ja que els focalitzadors, en general, ocupen la posició del tema (de la informació nova), és a dir, la segona posició.

Els particularitzadors tenen un significat escalar (vegeu Fauconnier, 1975). En efecte, elements com ara *sobretot*, *especialment* o *més* donen a entendre que existeix un conjunt de suposicions possibles, conjunt del qual el particularitzador n'extreu una, la presentada en la pròtasi que el segueix, i la presenta com la més «forta» des d'un punt de vista argumentatiu. Per exemple, i fent servir novament l'exemple de (27), algunes altres circumstàncies possibles que podrien considerar-se per aquest cas són «el marit ha vist disminuir el seu sou per reducció d'hores extra en la seva empresa», «part del pis havia estat comprada amb diners deixats pels pares del marit», etc.). En aquest cas, la circumstància destacada, focalitzada, és «és ella qui gaudeix del domicili comú»).

Per tant, totes aquestes circumstàncies s'organitzen d'acord amb alguna mena d'escala:

El valor escalar d'*almenys* (d'*al menos* i *por lo menos* en castellà) queda especialment clar quan aquests elements, en lloc de precedir la partícula condicional *si*, la segueixen (*si almenys*), ja que introdueixen la idea de restricció a una sola condició suficient i mínima (*si almenys* = «si com a mínim»). Per aquest motiu sorgeix la dificultat de coordinar dues pròtesis introduïdes per *si almenys*, com demostra l'enunciat de (31), que marquem amb un asterisc (*) per assenyalar, seguint la convenció, la seva incorrecció:

(31) **Si almenys* no plogués i *si almenys* tingués cotxe, podríem sortir.

Com es pot veure, aquesta oració resulta impossible justament perquè la clàusula amb *si almenys* expressa, com s'ha dit, una condició mínima suficient, i una condició d'aquestes característiques, per definició, no pot coordinar-se amb una altra condició idèntica, atès que des del moment en què apareix una altra condició, la primera deixa de ser suficient.

(32) *Si se opusiere el demandado (art. 1458 LECiv) dicha oposición debiera sustanciarse conforme a los artículos 1463 y ss. de la LECiv los cuales prevén no solamente la formulación de las excepciones, una de ellas evidentemente el pago (art. 1464.2ª de la LECiv) sino la prueba de las mismas, sin tasación ni limitación en cuanto a medios concretos de prueba en ningún caso, y siendo en el escrito de oposición donde debe proponerse la prueba, debiéndose dar traslado del mismo al ejecutante para que a su vez proponga la que estime pertinente (1468 LECiv) recibíendose a prueba por diez días si al menos una de las partes pidiere la prueba [...]. [Aranzadi: marginal AC 1999\4123]*

L'esmentada condició mínima que constitueix la instrucció de *si almenys*,¹² malgrat que ocupa un grau baix de l'escala (una condició «mínima» no és argumentativament forta com ho són, recordem-ho, les introduïdes per *sobretot si*, *especialment si*), s'avalua de manera positiva; és presentada com una condició favorable.

La valoració positiva que aporten expressions com *si almenys*, *si com a mínim* explica l'acceptabilitat d'un condicionant com *Si almenys estudiés*

12. Quan les seqüències *almenys* i *al menos/por lo menos* precedeixen *si* (*almenys si* —castellà: *al menos si; por lo menos si*—), converteixen la suposició en una clàusula correctiva que exposa una excepció, la presència d'un mínim, a propòsit d'alguna cosa dita abans, com ho demostra l'exemple següent, procedent de corpus periodístic: *Cierto es que no hay demasiados papeles para las mujeres más allá de los cuarenta en Hollywood, al menos si uno habla de buenos personajes.* [El País, 8-II-1997].

més (informació «positiva», «favorable») enfront de la inadequació d'un altre com #*Si almenys pegués el seu fill* (informació «negativa»).¹³

7. CONCLUSIONS

Al llarg d'aquestes pàgines hem posat de manifest que les estructures condicionals, en general, i, en concret, l'estructura [*si p, q*] constitueix un mecanisme gramatical i cognitiu consubstancial a la codificació de les disposicions legals. Hem establert una diferència sintàctica, semàntica i discursiva entre, d'una part, l'esquema amb la pròtasi preposada [*si p, q*], i, d'altra part, l'esquema [*q, si p*], amb posposició de la clàusula subordinada.

Les construccions del tipus [*si p, q*] i [*si no p, q*], en general, serveixen per presentar situacions possibles, plausiblement ja conegudes per la comunitat que està elaborant la seva codificació legal, a fi de preveure les conclusions (les accions legals) corresponents per a cada cas. Més amunt hem esquematitzat com segueix la instrucció que expressa aquesta construcció:

<p><i>Si X, aleshores Y.</i> <i>Hom ha de fer X. Si no es compleix X, aleshores succeirà Z.</i></p>

D'altra banda, el legislador utilitza amb notòria freqüència les construccions del tipus [*q, si p*] per tal de restringir, matisar o especificar l'assertió prèvia, seguint l'esquema següent de funcions discursives:

[*Q: assertió, Si P: restricció*]

13. Les locucions conjuntives *si almenys* (castellà: *si al menos* i *si por lo menos*), seguides d'un imperfet de subjuntiu que es refereix a un *ara* de l'enunciació i que, per tant, té valor d'irrealitat, formen part d'expressions de desig irrealitzat i, per tant, de lament (*Si almenys fos aquí en Sebastià, jo no em sentiria tan sola*). Amb aquest valor de desideració frustrada aquesta construcció sovint es fragmenta, comptant amb el fet que l'interlocutor reconstruirà convenientment l'apòdosi omesa (*Si almenys no begués tant...!*).

Quan, en canvi, a *si almenys* el segueix una forma de subjuntiu amb valor hipotètic, orientada cap al futur, la clàusula expressa la idea de «no-expectació» de compliment en l'esdevenidor de la condició mínima valorada positivament i, en conseqüència, l'estructura expressa un desig de compliment improbable (*Si almenys algun dia se sentís satisfet amb alguna cosa de les que fa, tindria una oportunitat per ser feliç*).

Seguida del mode indicatiu i a causa del seu contingut d'expressar la presència d'un mínim valorat de manera positiva, la construcció indica l'acceptació resignada del mínim (*Si almenys ha aprovat les matemàtiques, podrà passar de curs*).

Amb aquesta construcció el legislador especifica amb precisió l'abast de l'afirmació precedent Q, així com les possibles circumstàncies o variables hipotètiques que podrien fer variar, encara que fos lleugerament, la interpretació de la dita informació prèvia.

Finalment, s'ha analitzat el cas d'estructures que responen a aquest mateix esquema però que presenten en la seva formació elements focalitzadors com ara *sobretot, especialment, només o almenys*.

8. BIBLIOGRAFIA

- CASTELLÓN ALCALÁ, H. (1998): «Análisis normativo del lenguaje administrativo», a *Revista de Llengua i Dret*, 30, pàg. 7-46.
- CASTRILLO, P. (1991): *La estructura de los condicionales*, Madrid, Cuadernos de la UNED.
- COMITÉ ECONÓMICO Y SOCIAL DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS (1995): *Dic-tamen sobre la utilització de un lenguaje sencillo y claro*, Bruselas.
- DANCYGIER, B. (1990): «Conditionals: Sequence of events and sequence of clauses», a J. FISIÁK (ed.), *Further Insights into Contrastive Analysis*. (Linguistics and Literary Studies in Eastern Europe, 30), Amsterdam, John Benjamins, pàg. 357-373.
- DUARTE, C. (1993): *Llengua i administració*, Barcelona, Columna.
- DUARTE, C., ALSINA, A., i SIBINA, S. (1991): *Manual de llenguatge administratiu*, Barcelona, Escola d'Administració Pública de Catalunya.
- DUARTE, C. i A. MARTÍNEZ (1995): *El lenguaje jurídico*, Buenos Aires, A-Z Editora.
- DUCROT, O. (1972): *Dire et ne pas dire*, París, Hermann (trad. esp.: *Decir y no decir*, Barcelona, Anagrama, 1982).
- (1973): *La preuve et le dire (Langage et Logique)*, París, Mame.
- (1980): «L'implication», a *Les échelles argumentatives*, París, Les éditions de Minuit, pàg. 47-68.
- FAUCONNIER, G. (1975): «Pragmatic Scales and Logical Structure», *Linguistic Inquiry*, vi, pàg. 353-375.
- FORD, C. E. (1993): *Grammar in Interaction (Adverbial Clauses in American English Conversations)*, Cambridge University Press.
- GEIS, M. L. i A. M. ZWICKY (1971): «On Invited Inferences», a *Linguistic Inquiry*, 4, 2, pàg. 561-566.
- GREENBERG, J. H. (ed.) (1966): *Universals of Language*, Cambridge, Mass. MIT Press.
- GRICE, H. (1975): «Logic and Conversation», a P. COLE & J. L. MORGAN

- (ed.), *Syntax and Semantics*, 3. *Speech Acts*. Nova York, Academic Press, pàg. 41-58.
- HAIMAN, J. (1978): «Conditionals Are Topics», a *Language*, 54, pàg. 564-589.
- JAMES, F. (1986): «Semantics and Pragmatics of the Word *if*», a *Journal of Pragmatics*, 10, pàg. 453-480.
- JOHNSON-LAIRD, Ph. N. (1986): «Conditionals and Mental Models», a E. TRAU-GOTT (ed.), pàg. 55-75.
- MINISTERIO DE ADMINISTRACIONES PÚBLICAS (1992): *Claves para conocerme. Manual de estilo del lenguaje administrativo*, Madrid.
- MONTOLIO, E. (1991a): «La noción de “condición suficiente” y “condición necesaria” en las estructuras condicionales del lenguaje ordinario», a C. MARTÍN VIDE (ed.), *Actas del VI Congreso de Lenguajes Naturales y Lenguajes Formales*, Barcelona, Promociones y Publicaciones Universitarias, pàg. 753-764.
- (1991b): «On Conditional Structures with Complex Connectors», a J. VAN DER AUWERA (ed.), *Adverbialia*, pàg. 33-52.
- (1997): «Gramática e interacción (Propuesta metodológica para el análisis del español conversacional)», a A. BRIZ *et alii* (ed.), *Pragmática y gramática del español hablado*, València/Saragossa, Pòrtico, pàg. 329-342.
- (1999): «Cap. 57: Las construcciones condicionales», a I. BOSQUE i V. DEMONTE (ed.), *Gramática descriptiva de la Lengua Española*, Madrid, Espasa-Calpe, vol. III, pàg. 3643-3737.
- (2000): «On affirmative and negative complex conditional connectives», a E. COUPER-KUHLEN & B. KORTMANN (ed.), *Cause, Condition, Concession and Contrast*, Berlín/Nova York, Mouton de Gruyter, pàg. 143-171.
- QUIRK, R., S. GREENBAUM, G. LEECH i J. SVARTVIK (1985): *A Comprehensive Grammar of the English Language*, Londres-Nova York, Longman.
- SMITH, N.V. i A. SMITH (1988): «A Relevance-Theoretic Account of Conditionals», a L. HAYMAN i C. L. MIND (ed.), *Speech and Language: Essays in Honour of Victoria Fromkin*, Croom Helm, pàg. 322-352.
- STALNAKER, R. C. (1968): «A Theory of Conditionals», a N. RESCHER (ed.), *Studies in Logical Theory*, Oxford, Blackwell, pàg. 98-112. Reimprès a HARPER, STALNAKER i PEARCE (ed.) (1981), *Ifs: Conditionals, Belief, Decision, Chance and Time*, Dordrecht, D. Reidel, pàg. 41-56.
- VAN DER AUWERA, J. (1986): «Conditionals and Speech Acts», a E. TRAU-GOTT *et alii* (ed.) (1986), *On Conditionals*, Cambridge, Cambridge University Press, pàg. 197-213.

CONDITIONAL STRUCTURES [IF P, THEN Q] AND THEIR IMPORTANCE IN LEGISLATIVE, ADMINISTRATIVE AND LEGAL EXPRESSIONS

Estrella MONTOLIO DURAN

LAS ESTRUCTURAS CONDICIONALES [SI P, Q] Y SU RELEVANCIA EN LAS FORMULACIONES LEGISLATIVAS, ADMINISTRATIVAS Y JURÍDICAS

Estrella MONTOLIO DURAN

The aim of the first part of this paper is to answer the question of why conditional constructions are so common in legal and administrative texts, and in parallel fashion, what discourse and textual functions these types of constructions fulfill in texts belonging to the legal and governmental sphere.

Once the different Spanish and Catalan legal-administrative corpora used have been analyzed, the following seems to be clear:

a) Despite the fact that canonical order of the conditional structures ([if P, then Q]) is, by far, the most frequent in colloquial language, in legal and administrative language, on the other hand, the reverse conditional structure ([Q, if P]) has a very considerable presence.

b) The discourse functions performed by these constructions vary substantially depending on the internal clause order, as we see below:

b1) The fundamental role of the «If P, then Q» type conditionals is to foresee possible situations and circumstances for determining the possible resultant consequences (or legal actions)

b2) When the framework is «Q, then P» the value of the conditional structure is to pinpoint and restrict the preceding affirmation in order to prevent an excessively broad — and consequently, erroneous — interpretation on

La parte I de este trabajo se propone responder a la pregunta *¿Por qué resultan tan recurrentes las construcciones condicionales en la redacción de los textos jurídicos y administrativos?*; y, paralelamente, *¿qué funciones discursivo-textuales realizan este tipo de construcciones en los textos propios del ámbito del derecho y de la Administración?*

Una vez analizados los diferentes corpora jurídico-administrativos manejados, tanto en catalán como en castellano, parece claro:

a) Que a pesar de que el orden canónico de las estructuras condicionales ([si P, Q]) es, con mucho, el más frecuente en la lengua coloquial, en los lenguajes jurídico y administrativo, en cambio, la estructura condicional de orden inverso ([Q, si P]) tiene una presencia muy importante.

b) Que las funciones discursivas realizadas por estas construcciones varían sustancialmente según cuál sea el orden de cláusulas en el interior del esquema. De esta manera:

b1) La función fundamental de las condicionales del tipo [Si P, Q] es la de prever situaciones y circunstancias posibles para determinar sus posibles consecuencias (o actuaciones jurídicas).

b2) Cuando el esquema es [Q, si P] el valor de la condicional es precisar y restringir la afirmación precedente, con el fin de prevenir una interpreta-

the part of the receiver. The role of such conditional clauses is, then, to express reservations.

ción excesivamente amplia (y, por tanto, errónea) por parte del receptor. Este tipo de cláusulas condicionales sirven, pues, para formular reservas.